

FØLGEFORSKNING AF LÆSELEG:
effektstudie 2 og langtidsstudie

Kristine Jensen de López & Hanne Bruun Søndergaard Knudsen

AALBORG UNIVERSITET

Kristine Jensen de López & Hanne Søndergaard Knudsen
Center for Developmental & Applied Psychological Science (tidligere Cognitive Psychology Unit)
Børnesprogklinikken: Klinik for Udviklingsbetingede Kommunikative Vanskeligheder

Department of Communication & Psychology
Det Humanistiske Fakultet
Aalborg Universitet,
August 2015

FØLGEFORSKNING – LÆSELEG EFFEKTSTUDIE-2

Følgende rapport beskriver resultater fra projektfasen af følgeforskningsprojektet af Mary Fondens projekt LæseLeg effektstudie-2 og et langtidsstudie. Rapporten belyser udbyttet for børn med behov for en fokuseret sproglig indsats af at deltage i et gruppe-LæseLeg-forløb i børnehaven.

Følgeforskningsprojektet er finansieret af Mary Fonden og forskningsenheden Center for Developmental & Applied Psychological Science (tidligere Cognitive Psychology Unit) ved Aalborg Universitet.

Vi vil gerne sige tak til alle pædagogerne for deres deltagelse i projektet samt til alle de dejlige børn, der har deltaget i LæseLeg effektstudie-2 siden 2014. Vi vil også gerne takke de kandidatstuderende på Børnesprogklinikken for deres hjælp med dataindsamling.

Kristine Jensen de López er psykolog, professor i udviklingspsykologi og leder af Børnesprogklinikken.

Hanne Søndergaard Knudsen er aut. psykolog, ph.d.-stipendiat, adjunkt og supervisor på Børnesprogklinikken.

Rigtig god læselyst!

INDHOLDSFORTEGNELSE

1. Introduktion	5
2. Rekruttering af børn og klargørelse til projektet	6
3. Design & metode	7
4. Resultater	8
5. Sammenfatning og konklusioner	14
Publikationer om læseleg følgeforskning	15

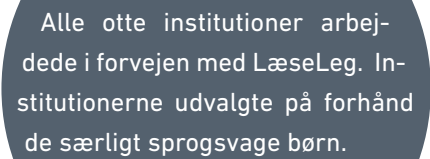
Projektet har fokus på de 3-4 årige børnehavebørn med behov for en fokuseret sproglig indsats.

1. INTRODUKTION

Denne rapport er udarbejdet i tilknytning til følgeforskning af Mary Fondens projekt LæseLeg. Rapporten beskriver et pilotprojekt, der handler om LæseLeg – et nyt dansk pædagogisk redskab til at fremme børnehavebørns kommunikation, trivsel og inklusion. Projektet er det andet effektstudie og betegnes således som LæseLeg-Effektstudie-2. Projektet har fokus på de 3-4 årige børnehavebørn med behov for en fokuseret sproglig indsats. For en beskrivelse af LæseLeg henvises læseren til delrapport I, mens der i forhold til resultaterne fra implementeringsprojektet, første effektstudie og pædagogernes professionelle udbytte af LæseLeg, henvises til delrapport II og delrapport III. For øvrige publikationer om følgeforskningen, se referencelisten på sidste side af nærværende projekt.

Pilotprojektet LæseLeg effektstudie-2 forløb fra maj 2014 til august 2015 og havde deltagelse af 68 børn fra otte danske børnehaver.

Effektstudie-2 havde til hensigt at undersøge effekten af et 3-måneders LæseLeg-forløb med 3-4 årige børn, der går i børnehave. Udover effektstudiet blev en mindre gruppe af børnene fulgt over en periode på i alt 10 måneder, hvor de deltog i to LæseLeg-forløb; ét i efteråret 2014 og ét i foråret 2015. Denne gruppe af børn deltog således i et langtidsstudie, der gjorde det muligt at følge børnenes udvikling over næsten et helt år.

Alle otte institutioner arbejdede i forvejen med LæseLeg. Institutionerne udvalgte på forhånd de særligt sprogsvage børn.

2. REKRUTTERING AF BØRN OG KLARGØRELSE TIL PROJEKTET

I opstartsperioden i maj 2014 blev danske kommuner med kendskab til og erfaringer med LæseLeg inviteret til at deltage i projekt LæseLeg Effektstudie-2 via LæseLegs Facebookside. Kriterier for deltagelse var 1) at børnehaven i forvejen havde erfaringer med at arbejde med LæseLeg, således at principperne i materialet var velkendte, og interventionsforløbet kunne varetages af erfarne LæseLeg-pædagoger, 2) at børnehaven ud fra sin geografiske beliggenhed kunne karakteriseres som en institution i et udsat boligområde, 3) at børnehaven havde et tilstrækkeligt antal 3-4 årige børn i september 2014 til at kunne danne både en LæseLeg eksperimentelgruppe og en kontrolgruppe, og 4) at børnene ikke tidligere havde deltaget i LæseLeg eller et lignende sprogstimuleringsiltag.

Det blev tilstræbt at få en vis geografisk spredning i institutionerne. Endeligt blev det i udvælgelsesprocessen forsøgt at sikre deltagelse fra så mange forskellige kommuner som muligt.

Nogle af ansøgningerne fra interesserede børnehaver dokumenterede at børnehaverne havde en stor andel af børn, der scorede under normen på den nationale sprogscreening, hvilket derved antydede, at børnene havde et akut behov for en fokuseret sproglig indsats. Alle de interesserede institutioner var ligeledes karakteriseret ved at have en høj andel af børn, som havde dansk som andetsprog.

I alt otte børnehaver fra syv forskellige kommuner opfyldte kriterierne til deltagelse; Agerhønen (Odense), Abildvæn-

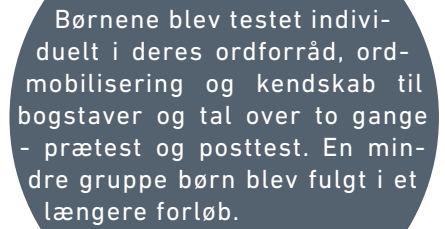
gets Børnehus (Helsingør), Børnehuset Påfuglen (Brøndby Strand), Børnehuset Nord (Slagelse), Columbus (Munkebo), Hesselager Børnehus (Svendborg), Daginstitution Langmark (Horsens) og Daginstitution Søndermark (Horsens).

Alle otte institutioner arbejdede i forvejen med LæseLeg. Pædagogerne, som var udvalgt til at administrere LæseLeg-forløbene, var inviteret til et LæseLeg-kursus med Jette Løntoft samt et introduktionsmøde i Odense i september 2014 med Kristine Jensen de López om forskningsprojektet. På mødet blev pædagogerne informeret om forløbet, om hvilke bøger de skulle læse, og de fik uddelt en logbog, som de blev inviteret til kort at nedskrive faktuelle informationer i hver uge, f.eks. om nogle af børnene var fraværende, samt personlige erfaringer og refleksioner under forløbet. Logbøgerne havde også til formål at dokumentere, hvor mange bøger de enkelte børn havde fået oplæst under forløbet.

Som tak for deres deltagelse modtog alle institutioner en lille bogkasse.

Forinden mødet havde alle institutionerne udvalgt de særligt sprogsvage børn, og forældrene til disse børn blev bedt om at udfylde en samtykkeerklæring om barnets deltagelse i projektet.

Otte børn fra hver institution blev ved lodtrækning fordelt i to grupper; en eksperimentel gruppe, som deltog i et 3 måneders LæseLeg-forløb, og en kontrolgruppe, som fik læst de samme bøger op på almindelig vis af en anden pædagog.

Børnene blev testet individuelt i deres ordforråd, ordmobilisering og kendskab til bogstaver og tal over to gange - prætest og posttest. En mindre gruppe børn blev fulgt i et længere forløb.

3. DESIGN & METODE

Studiets design og metode minder om designet i det første effektstudie og bestod af en præ- og posttest af i alt 64 børn i de otte institutioner indenfor et randomiseret kontrolleret eksperimentelt design. Børnene blev fordelt i forhold til køn indenfor de enkelte grupper. Institutionerne var på forhånd instrueret i at tilbyde et LæseLeg-forløb til de fire børn, som indgik i den eksperimentelle gruppe. Børnene i kontrolgruppen modtog den sædvanlige læsning i institutionen i samme tidsperiode. Institutionerne blev anbefalet at tilbyde børnene i kontrolgruppen et LæseLeg-forløb, når effektstudiet var afsluttet.

Børnene blev testet individuelt i deres ordforråd, ordmobilisering og kendskab til bogstaver og tal ud fra forskellige børnematerialer fra Børnesprogklinikken og over to gange; i september 2014 (prætesten) inden de startede på LæseLeg-forløbet, og i januar 2015 (posttesten) efter de havde afsluttet forløbet. Testnin-

gen blev optaget på en mp3-optager og efterfølgende kodet og analyseret. Resultaterne fra børnenes præ- og posttest score blev efterfølgende analyseret med statistikprogrammet SPSS, version 22 ved brug af forskellige ANOVA og ANCOVA statistiske tests for at undersøge, om LæseLeg-gruppen havde udviklet sig signifikant anderledes end kontrolgruppen. Børnene bliver testet af kyndige kandidatstuderende eller psykologer fra Børnesprogklinikken, som alle var frivillige, og børnene modtog klistermærker, når de var færdige med testen.

Endvidere blev en mindre gruppe af børnene fra fire institutioner fulgt i et langtidsdesign, der strakte sig over 10 måneder. Denne gruppe af børn deltog i to LæseLeg-forløb og blev udover de første to testgange også testet en tredje gang i juni 2015.

63 børn deltog ved første testgang. Der var en ligelig fordeling af drenge og piger. 31% af børnene var tosprogede. Børnenes gennemsnitsalder var 3 år og 8 måneder. Det anslåede uddannelsesniveau for hovedparten af forældrene var folkeskole.

4. RESULTATER

Resultaterne fra storgruppen af børn, som deltog i ét LæseLeg-forløb i efteråret 2014, præsenteres først, og dernæst resultaterne fra den mindre gruppe af børn, som deltog i langtidsstudiet over 10 måneder og i to LæseLeg-forløb efterår 2014 og forår 2015.

BESKRIVELSE AF BØRNENE OG DERES FORÆLDRE

Af de 68 børn, som der blev indhentet forældresamtale til, udgik 5 børn på grund af flytning eller andet fravær ved første testgang. Halvdelen af børnene var drenge og halvdelen var piger. Næsten halvdelen af børnene (31 børn) var tosprogede, hvilket kan sige at være en høj andel, da tosprogethed ikke indgik som et kriterium for deltagelse. I tabel 1 er de deltagende børn beskrevet i forhold til alder, køn, sprogprofil og

forældrenes uddannelse for henholdsvis LæseLeg-gruppen, kontrolgruppen og gruppen som udgik. De endelige grupper af børn bestod ved prætesten af 32 børn i LæseLeggruppen (15 tosprogede) og 31 børn i kontrolgruppen (14 tosprogede), i alt 63 børn fordelt på de otte institutioner. Børnenes gennemsnitsalder ved prætest i september, 2014 var 3 år og otte måneder (44 mdr.), og der indgik nogenlunde lige mange drenge og piger i hver af grupperne. Når vi ser på forældrenes uddannelsesniveau omregnet ud fra deres oplysninger om deres nuværende arbejde har hovedparten af forældrene et erhverv, der kræver en folkeskoleuddannelse eller tilsvarende (trin 1). Vi kan dog ikke med sikkerhed vide, hvor mange års skolegang forældrene har, da det kan være tilfældet, at nogle forældre har et job, som de uddannelsesmæssigt er overkvalificeret til.

Tabel 1. Beskrivelse af børnene i forhold til alder, køn, sprogprofil og forældrenes uddannelse

Gruppe	Antal	Alder i måneder (gennemsnit)	SD	Interval	dreng	piger
LæseLeg	32 (15 tosprogede)	44	(5.49)	21	18	14
Kontrol	31 (14 tosprogede)	43	(5.26)	19	15	16
Udgået	5 (2 tosprogede)	48	(4.64)	12	1	4
Total	68 (31 tosprogede)	44	(5.38)	21	34	34
<i>Moderens uddannelse</i>			Uddannelsesniveau*			
LæseLeg	29		1,41	3		
Kontrol	23		1,39	3		
Udgået	3		1.00	0		
<i>Faderens uddannelse</i>			Uddannelsesniveau*			
LæseLeg	26		1,35	3		
Kontrol	19		1,74	4		
Udgået	3		2,33	4		
<i>Køn</i>						
LæseLeg					18	14
Kontrol					15	16
Udgået					1	4
Total					34	34

*Note. Forældrenes uddannelsesniveau blev vurderet på en 4-trinsskala, hvor 1 = folkeskole eller lignende, 2 = gymnasium eller lignende, 3 = kortere eller mellemlang videregående uddannelse og 4 = lang videregående eller forskeruddannelse. Ikke alle forældre udfyldte information om deres arbejde.

Børnenes ordforråd blev undersøgt ved brug af materialet One-Word-Vocabulary test, som er en ekspresiv ordforrådstest, hvor barnet ser et billede og skal nævne, hvad der er på billedet. Testen er udviklet til børn fra toårsalderen. Barnet blev også bedt om at nævne så mange forskellige ord af kategorierne mad og dyr, som de kunne, hvilket undersøger dets semantiske ordflydenhed. Endeligt blev børnenes forståelse af mentale ord undersøgt ved en følelses-matching test, hvor barnet får vist billeder af ansigtet af fire børn, der viser forskellige følelser (glad, sur, ked af det og overrasket). Barnet blev så bedt om at pege på det af de fire ansigter, der var enten glad/sur/ked af det/overrasket. For at undersøge børnenes kendskab til tal og bogstaver blev det vist et sæt farvede kort med henholdsvis tallene fra 1-10 og alfabetets bogstaver og bedt om at fortælle, hvad der var på kortet. I hovedparten af opgaverne indgik prøveopgaver, hvor barnet eventuelt kunne få hjælp til at løse opgaverne, indtil det havde forstået opgaven rigtigt. Alle børnenes svar blev noteret under testningen, og ved tvivl blev svarene tjekket efter på mp3-optagelsen, som var optaget under testningen.

En stor del af børnene præsenterede et niveau på ordforrådstesten One-Word-Vocabulary, som lå en del under deres alder, og flere af resultaterne på denne

test måtte derfor omkodes for at justere for dette. Alle de endelige scorer blev indtastet i en database i statistikprogrammet SPSS. Ved posttesten i januar 2015 var der yderligere et antal børn, som af forskellige årsager ikke var til stede eller ikke gennemførte alle opgaverne, således at gruppestørrelserne for de enkelte opgaver varierer mellem 17 og 23 børn.

Resultaterne fra henholdsvis LæseLeggruppen og kontrolgruppen blev sammenlignet for forskelle før og efter forløbet, som eventuelt kunne tillægges en effekt af LæseLeg. Til dette blev der gennemført en række t-tests og ANCOVA statistiske analyser i SPSS. Der sås små deskriptive forskelle grupperne i mellem, og begge grupper viste et fremskridt fra prætest til posttest på alle opgaverne. Resultater fra t-testene viste, at grupperne ikke var forskellige ved prætest eller ved posttest. De statistiske analyser ved brug af ANCOVA, der justerer for eventuelle gruppeforskelle ved prætesten, viste dog ingen signifikante gruppeforskelle ved posttest. Det betyder, at børnene udviklede sig lige meget, uanset om de havde deltaget i LæseLeggruppen eller i kontrolgruppen.

Tabel 2. Deskriptive resultater for henholdsvis ordforråd, semantisk ordflydenhed, tal og bogstavkendskab samt forståelse af mentale ord

Opgave type	Prætest		Posttest	
	Gennemsnit			
	LæseLeg	Alm. Læsning	LæseLeg	Alm. Læsning
Ordforråd	24.8	26,4	29.9	35.6
- ekspresiv	4.4	4.6	4.8	6.4
Ordflydenhed	5.2	4.9	6.0	6.7
Ord om følelser				
- impressive				
- Tal & Bogstaver	2.0	2.0	3.2	2.6

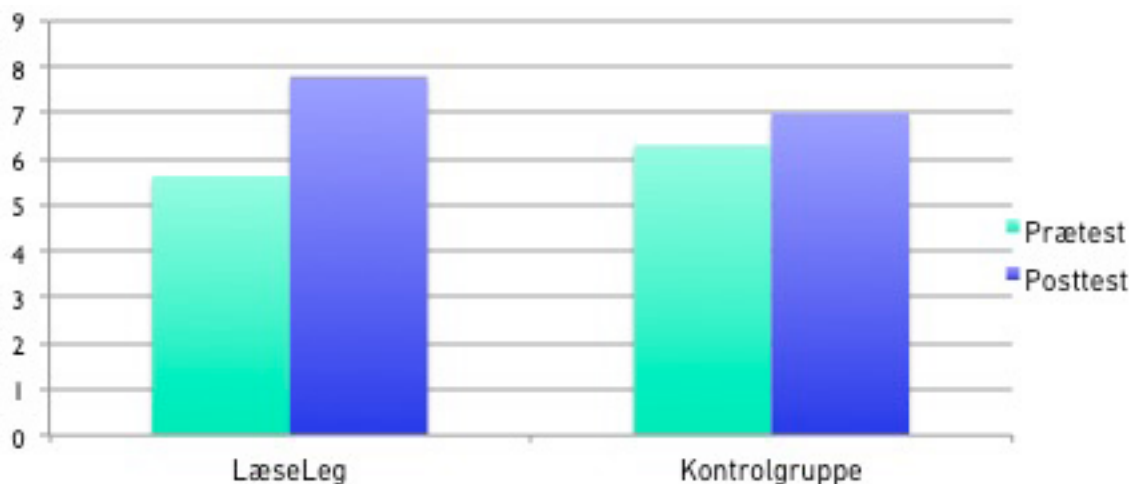
Note. Ved nogle af opgaverne var der ikke svar fra alle børnene. Svarene varierer derfra fra 22-30 svar.

Eftersom næsten halvdelen af børnene havde dansk som deres andetsprog og ved testning i øvrigt viste sig at have et meget lille ordforråd på dansk, blev dataene også opdelt i grupper af henholdsvis et- og tosprogede børn for at undersøge, om der var gruppeforskelle. En sådan analyse er dog ikke uden metodiske udfordringer, idet hver gruppe så blev reduceret væsentligt og i en sådan grad, at tolkningen af resultaterne bliver yderst begrænset. Heller ikke ved denne mere eksplorative udforskning af dataene viste resultaterne fra den ekspressive ordforrådtest, semantisk flydenhed eller bogstav og tal nogen antydning af en eventuel effekt af deltagelse i LæseLeg for hverken den ensprogede eller tosprogede gruppe.

For opgaven forståelse af følelser (følelser-matching-testen) havde gruppen af ensprogede børn, der deltog i LæseLeg, en signifikant højere score ved posttest

end ved prætesten ($p = 001$ ved en t-test), mens dette ikke var tilfældet for børnene i kontrolgruppen. Det vil sige, at LæseLeggruppen havde rykket sig relativt mere end kontrolgruppen i denne opgave. Forskellen er vist i figur 1, men fordi grupperne var meget små - med henholdsvis 10 og 11 børn - er resultatet derfor meget spinkelt og bør følges op af en undersøgelse med en større gruppe af børn, for at man kan konkludere endeligt på denne sammenhæng. Den begrænsede gruppestørrelse tillod ikke udførelsen af en ANCOVA analyse, der ville kunne fortælle, om der var tale om en reel effekt af LæseLeg.

Figur 1. Antal korrekte svar på "forståelse af ord om følelser" (følelser-matching test) for de ensprogede børn i henholdsvis LæseLeg og kontrolgruppen.

LANGTIDSSTUDIET

I alt fire institutioner og 32 børn deltog i langtidsstudiet, som varede i alt 10 måneder. På grund af flytning og andet fravær på testtidspunktet var det endelige antal børn i dette studie 20 børn. Som ved effektstudiet blev disse børn fordelt i en LæseLeg- og en kontrolgruppe. Selvom gruppeantallet var meget lille, har vi eksplorativt analyseret og sammenlignet grup-

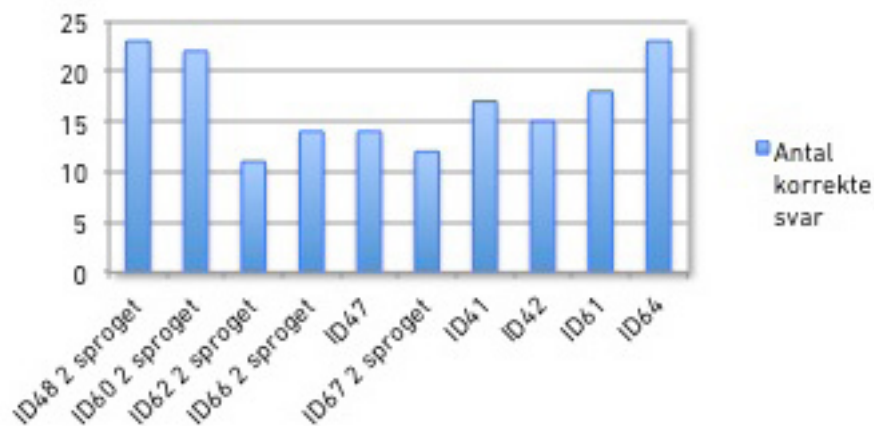
peresultaterne for at undersøge, om der kunne ses en effekt af børnenes deltagelse i LæseLeg. Resultaterne for de to grupper ved de tre testperioder ses i tabel 3. Begge grupper havde forbedret sig i alle opgaverne, men de statistiske analyser viste ingen signifikante forskelle grupperne imellem fra september, 2014 til juni 2015.

Tabel 3. Deskriptive resultater fra de tre testperioder for langtidsstudiet

Opgave type	September 2014		Januar 2015		Juni 2015	
	LæseLeg	Alm. Læsning	LæseLeg	Alm. Læsning	LæseLeg	Alm. Læsning
Ordforråd						
- ekspresiv	24.2	28,9	28.2	37,1	37.1	42.6
Ordfyldenhed	4.4	4.6	4.8	6.4	5.8	7.8
Ord om følelser						
- impressive	9.3	9,2	11.0	11,6	13.3	12.2
- Tal & Bogstaver	2.0	2,0	3.2	2.6	4.8	4.7

For at kunne vurdere, hvorvidt de enkelte børn havde udviklet deres ekspresive ordforråd mere, end hvad man ville forvente over en 10 måneders periode, som studiet varede, blev det enkelte barns score omkodet i forhold til aldersækvivalens i normerne for testen. Det vil sige, at hvis der i følge normerne for One-Word-Vocabulary-testen er fundet, at børn på 3 år typisk har et ordforråd på 20 ord, vil alle børnene, der opnåede en score på 20 ord, bliver registrerede som værende aldersækvivalent til et 3 årigt barn. I alt 10 børn havde gjort fremskridt som svarede til mere, end hvad man ville forvente over en 10 måneders periode. Enkelte børn have forbedret sig tilsvarende en 12 måneders

udvikling, altså 4 måneder mere, end hvad man ville have forventet, hvis barnet ikke havde modtaget en indsats og ellers fulgte en jævn udvikling. Børnenes præsentationer er vist i figur 2. De første fem børn fra venstre side af figuren deltog i LæseLeg, mens de fem børn fra højre side af figuren deltog i kontrolgruppen. Figuren viser, hvor mange måneder barnet har gjort "ekstra" fremskridt udover, hvad man ville forvente for en 10 måneders periode. For eksempel har ID 48 et fremskridt svarende til i alt 23 måneder ekstra. Det er interessant, at LæseLeg-børnene, som har gjort et stort fremskridt, primært er tosprogede børn.

Figur 2. Antal måneders fremskridt i ekspressivt ordforråd for langtidsgruppen per individuelt barn

Af de 10 børn, som havde forbedret sig mere end det forventede, var 5 af børnene i LæseLeggruppen og hovedparten (4 børn) tosprogede. De øvrige 5 børn var i kontrolgruppen og 4 var ensprogede. Børnene var primært fra samme institution. Dataene fra pædagogernes logbøger og observationerne af en LæseLegs-session i efteråret 2014 viste ingen kvalitative forskelle i denne institutions måde at anvende LæseLeg sammenlignet med de øvrige institutioner, og det tyder derfor ikke på, at der kan være tale om en særlig type indsats fra den pågældende institution. Disse resultater kan dog kun tolkes kvalitativt grundet den lille samplestørrelse, og der kan derfor ikke konkluderes noget endeligt i forhold til, om en fokuseret indsats med gennemsnitligt ca. 20 ugers LæseLeg vil

kunne støtte børn med behov for en fokuseret indsats i højere grad end almindelig læsning. Derudover var samlet meget lille, og da det ikke var alle pædagogerne, der udfyldte logbøgerne, er det ikke muligt at undersøge nærmere, hvorvidt alle børn har deltaget lige meget i LæseLeg.

Analyserne er ikke i stand til at vise statistisk signifikante forskelle mellem LæseLeggruppen og kontrolgruppen efter LæseLegforløbet. Analyserne viser en signifikant bedre forståelse af mentale ord hos de énsprogede danstalande LæseLeg-børn omend der er tale om en lille gruppe.

5. SAMMENFATNING OG KONKLUSIONER

LæseLeg effektstudie-2 havde til hensigt at undersøge effekten af et 3 måneders LæseLeg-forløb med danske 3-årige børn, som har særligt behov for sproglig støtte. Derudover fulgte studiet en mindre gruppe af børnene i et langtidsdesign, hvor børnene deltog i to LæseLeg-forløb over en 10 måneders periode, og hvor deres sproglige udvikling blev undersøgt ved tre testperioder.

En stor del af de af pædagogerne udpegede børn viste sig at have dansk som deres andetsprog, og de havde kun udviklet et meget lille dansk ordforråd, ligesom flere lige var startet i børnehaven. Man kunne derfor overveje i et senere studie også at undersøge effekten af læseleg på den sproglige udvikling ved at teste de tosprogede børn på deres andetsprog. En anden mulighed ville være at inddrage forældrene til at lave læseleg i hjemmet på det sprog, der tales i hjemmet – foruden læseleg i børnehaven, så børnene havde bedre mulighed for at lave transfer af det indlærte på et repræsentativt niveau, som kunne komme til udtryk i deres sprog.

De fleste af forældrene havde et erhverv, der kræver en folkeskole- eller lignende uddannelse, det vil sige tilsvarende et ufaglært arbejde.

Otte børnehaver deltog, og flere oplevede udfordringer ved at samle børnene i en LæseLeggruppe og ved at holde ro i gruppen. Den ene af børnehaverne udgik fra studiet efter prætesten, fordi det ikke var muligt at finde de nødvendige ressourcer til at gøre børnene klar til at kunne deltage i et gruppe-LæseLeg-forløb, for eksempel det at skulle sidde stille i en gruppe af 3-4 børn. For disse børn kan det tænkes, at et to-mands eller en-til-en LæseLeg-forløb ville være gavnlige, og for nogle af børnene ville en opstart med materialet fra LæseLegMini eventuelt være mere aldersvarende. Efter et forløb med LæseLegMini formodes barnet at

kunne fortsætte over i LæseLeg og gradvis sluses ind i et gruppeforløb.

Resultaterne fra de statistiske analyser var ikke i stand til at vise statistisk signifikante forskelle mellem LæseLeg eller kontrolgruppen efter LæseLegforløbet. Ved at opdele gruppen i henholdsvis en et- og tosproget gruppe viste analyserne en signifikant bedre forståelse af mentale ord hos LæseLegbørnene, som var énsprogede danstalande børn, men ikke hos børnene som var tosprogede med dansk som andetsprog. Gruppestørrelsen i denne analyse var dog meget lille, så resultatet kræver yderligere støtte fra en større gruppe af børn, for at der kan drages endelige konklusioner.

For børnene, som deltog i langtidsstudiet over 10 måneder, var gruppestørrelsen for lille til at lave endelige konklusioner i forhold til en effekt af LæseLeg, og de statistiske analyser viste ingen gruppeforskel. Ved en yderligere og mere kvalitativ analyse af de enkelte børns fremskridt i deres ekspressive ordforråd, sammenlignet med, hvad der kunne forventes, hvis ikke barnet havde modtaget en fokuseret sproglig støtte, havde flere tosprogede børn udviklet deres ordforråd hurtigere end forventet. Her var hovedparten af børnene i LæseLeggruppen tosprogede. Igen bør dette resultat vurderes yderst varsomt og blot som et resultat af et pilotstudie, da datasamlet er meget spinkelt, og der derfor blot kan gisnes om, hvorvidt der er tale om en effekt af LæseLeg.

Samlet set kan der fra LæseLeg effektstudiet-2 ikke konkluderes, om et 3-månedes gruppe-LæseLeg-forløb kan fremme den sproglige udvikling på det ekspressive ordforrådsniveau hos 3-4 årige børn med stort behov for fokuseret sproglig støtte. Supplerende studier med et justeret design vil kunne bidrage til at undersøge spørgsmålet yderligere.

PUBLIKATIONER OM LÆSELEG FØLGEFORSKNING

- Clasen, L. (2015). Supporting Danish early educators' professionalism and children's language development: BookFun as a pathway to improving inclusion. Ph.d.-serien for Det Humanistisk Fakultet, Aalborg Universitetsforlag, Aalborg Universitet.
- Clasen, L. & Jensen de López (2017). Practice versus politics in Danish day-care centers: how to bridge the gap? *European Childhood Education Research Journal*, Vol. 25.
- Clasen, L. & Jensen de López (2012). Applicability of a Danish Early Literacy Program based on Dialogical Reading – a qualitative study, paper presented at European Early Childhood Education Research Association, August 29th- - September 2nd.
- Clasen, L., & Jensen de López, K. (under review). BookFun – "there's more to it than just reading a book": Early educators views on gains of an early literacy programme for children and professionals.
- Clasen, L., & Jensen de López, K. (2013). Sociale læreprocesser i den pædagogiske praksis – LæseLeg: et konkret svar på Ny Nordiske Skole? Temanummer: Psykologisk Forskning i Sociale Læreprocesser. *Psyke & Logos*, 34, 106-126.
- Jensen de López, K. & Clasen, L. (under review). BookFun is more supportive of early literacy than reading-as-usual: A randomized controlled trail in a Danish day-care centre setting.
- Jensen de López, K. (2015). LæseLeg – et evidensbaseret dansk pædagogisk redskab, der støtter børnehavebørns kommunikative færdigheder indenfor et inkluderende fællesskab. *Dansk Audiologopædi*.
- Jensen de López, K. & Clasen, L. (2013). Effects of Dialogical Reading in Danish Monolingual, Bilingual and language impaired preschool children. Poster presented at Child Language Seminar, Manchester, UK, July.
- Jensen de López, K., & Clasen, L. (2012). "LæseLeg" – Følgeforskningsprojektets supplement til mundtlig statusrapport, delrapport I.
- Jensen de López, K., & Clasen, L. (2012). Følgeforskning i tilknytning til implementeringen af LæseLeg (pilotfasen), delrapport II.
- Clasen, L. & Jensen de López, K. (2013) Følgeforskning i tilknytning til implementeringen af LæseLeg (pilotfasen), delrapport III.